پوهندوی آصف بهاند

نورمحمد لاهو

او د شعر په هنداره کې یې ځو انځورونه

نورمحمد لاهو د ښو شعري انځورونو او شعري ترکیبونو
خزانه ده، دا چې کله او څنګه دی دا انځورونه او
ښکلي ترکیبونه د خپلو مخاطبینود ننداري لپاره
وړاندې کوي، دا یوازې په ده پورې اړه لري.

(آصف بهاند)

زما د فرهنګي کارونو ډېره سلنه د نوي نسل د سمې روزنې په موخه ترسره کېږي. همدې هدف ته د رسېدو په موخه مې تل هڅه کړې ده چې د بېلابېلو مقالو د لیکلو، لکچرونو وړاندې کولو، کتاب لیکلو او په محفلونو کې د خبرو کولو له لارې خپل کار ترسره کړم. په دې لړ کې زما د پالیسۍ یوه برخه دا ده چې د اوسني فرهنګي بهیر ځینې داسې څېرې د مثال په ډول وټاکم او د هغوی پر فرهنکي ژوند، کارونو او لاسته راوړنو باندې څه ولیکم، چې په ریښتیا سره یې سړی د یوې ښې بېلګې په ډول د لوستونکو او نوي نسل په مخکې اېښوداې شي. هغه فرهنګي څېرې چې زه باید څه پرې ولیکم، په هغو کې یو د ځانګړي شعري سبک خاوند نورمحمد لاهو دی. زه به په دې مقاله کې د ده د ژوند او فرهنګي کارونو ته اشاره وکړم او د هغه ترڅنګه به د لاهو یوشمېر نوي شعري ترکیبونه او نوي شعري انځورونه په نښه کړم.

مخکې تر دې چې د ده د فرهنګي شخصیت د بطلابېلو اړخونو په باب څه ووایم، لومړی د ده بیوګرافي:

کله مې چې د نورمحمد لاهو په بیوګرافۍ پسې ویکیپېډیا ته سرورښکاره کړ، هلته مې هم یو څه ومیندل چې زه یې ځینې برخې رااخلم:

«نورمحمد لاهو

نور محمد لاهو د پښتو ژبې یو نامتو شاعر دی. چې په ۱۳۴۹ لمريز کال کې یې د کابل په دهمزنګ سیمه کې نړۍ ته سترګې وغړولې. د نوموړي شعري استعداد او وړتیا د دې لامل شوی چې په نړیواله کچه ډېر پښتانه ځان ته راجلب کړي. نوموړی ځان ته د ځانګړي سبک او جلا لاری خاوند شاعر دی. یو شمېر پښتانه کره کتونکیو لکه؛ اروابناد اسحاق ننګیال، سعید شاه سعود، استاد اسدالله غضنفر، صدیق الله بدر او نورو لیکوالو د تمثیلي او د اشیاوو د شاعر لقب ورکړی، دا ځکه چې د نوموړي ګڼ شمېر شعرونه د اشیاوو سره خبرې دي. داسې خبرې دي چې په افغانستان کې د ډېرو لږو شاعرانو ورته پام شوی.

لاهو په 2010 زېږدیز کال کې د هېواد د ناامنیو له کبله هېواد پرېښودلو ته اړ شو، او اروپایي هېواد ته کډوال شو. هغه دا مهال اروپا کې د خپلې کورنۍ سره اوسېږي.

شخصي ژوند:

نور محمد لاهو د اروابناد محمد الله خان زوی، په ۱۳۴۹ لمريز کال په کابل کې نړۍ ته سترګې غړولې دي. لوړې زده کړې یې په کابل پوهنتون او سویس کې پای ته رسولې. لاهو په پښتو او دري لیکنې کوي په انګلیسی او الماني ژبو هم پوهیږي. نورمحمد لاهو د اشیاو د شاعر په نامه په خلکو کې شهرت لري. نور محمد لاهو د کره کتونکو له نظره ځان ته د ځانګړي سبک او لارې خاوند شاعر بلل کیږي.

چاپ شوي آثار:

۱- بلال په وینو کې (شعري ټولګه). بناغلي سید شاه سعود او اروابناد اسحاق ننګیال پرې سریزې لیکلې دي. دواړو لیکوالو نوموړی د جلا لارې او سبک خاوند شاعر بللی دی،

۲- د شاتو سیند (شعري ټولګه)،

۳- تکې سرې سترګې (لنډې کیسې)،

۴- د غوا دیګی (د ماشومانو لپاره نکلونه)،

ناچاپ اثار یې،

۱- زرو جانه (ناول)،

۲- د غره د سر بادونه (ناول)،

۳- راشه کنه مرم درپسې (ناول)، چاپ

۴- اوښکه په لمبو کې (ناول)،

۵- شپې او ځراغونه (شعري ټولګه)،

همدارنګه د نور محمد لاهو په لسګونو مقالې د افغانستان د یو شمیر ورځپاڼو او مجلو له لارې خپرې شوې او د دریو سوو په شاوخوا کې یې راډیويي ډرامې لیکلې، چې د سیمه ییزو راډیوګانو له لارې خپرې شوې دي.»

د همدې مقالې د موادو د راټولولو په ترڅ کې مې يو چېرې ولوستل چې د لاهو صاحب پر «بلال په وينو کې» شعري ټولګې باندې ښاغلو اسحق ننګيال او سيد شاه سعود د مقدمې په دود څه ليکلي دي. د څېړنې د اصولو له مخې راته اړينه ښکاره شوه چې د لاهو او د ده د شعر په باب د يادو ښاغلو ليکنې هم وګورم، نو مې لاهو نه مرسته وغوښته، هغه هم د بلال په وينو کې لينک راته راولېږه چې همدلته مننه ورنه کوم. کله مې چې د کتاب پيډي‌اف بنه ولوستله، ډېر څه مې د خپلې مقالې لپاره ورنه ترلاسه کړل او د همدې کتاب په پای کې د لاهو صاحب بيوګرافي هم په مخه راغله چې د ښاغلي محمداسماعيل يون په قلم ليکل شوې ده، ما يې عکس واخيست او دلته يې تاسو درنو لوستونکو ته وړاندې کوم:

«لاهو» شاعر

له نن نه پنځه ويشت کاله دمخه لوی څښتن(ج) د کابل د للندر په سيمه کې د رڼا يو ستا يونکی او پالونکی ګل (نورمحمد) وټوکوه، ورو ورو يې په رنګونو او ښکلاوو کې داسې رنګ کړ چې يو وخت يې څانته پام کېده نو بيا د مينې، عاطفې، ښايست او رنګونو په سيند کې «لاهو» شوی و. دی د مينې او يو دومره ورې و چې بيا ترې نه ده خپله ځان را ايستلای شو او نه هم چا لاس ورکولای شو. «نورمحمد» د مينې او رڼاګانو، اهونو، اوسپلو، غمونو او دردونو په يو ځای شوي سيند کې دومره غوټې ووهلې چې د دې سيند له تله يې د ښکلو ګرنيو مرغلرو «شعرونو» ټولګه را جوړه کړه.

اوس چې د نور په سيند کې د لاهو شوي «لاهو» شعرونه لولو، نو د همدې رڼا، ښکلا، اه، درد، فرياد او د خپل سوي لوي چاپېريال انځورونه مو په سترګو او ذهن کې را ټوکيږي. خدای(ج) پر لاهو ډېر مهربانه شوی، چې له نازک احساس او خورمن زړه سره يې ورته د شعر ښاپيرۍ هم په نصيب کړې ده. که د يو ښير عاطفي انسان (شاعر) د احساس غمونه د شعر الهه په خپلو وزرونو کم نه کړي نو خدای خبر چې د هغه زړه به څومره حرکت وکړای شي؟. «لاهو» د يوه عاطفي موجود په توګه د ټولنې هر درد او غم دومره ځورولی چې له نا چارۍ يې شعر ته پناه وروړې ده. د ټولنې هر دردوونکی او خوشالوونکی انځور چې د ده په شعرونو کې ګورو نو هغه يو ځل د ده ذهن او زړه ته لاره کړې، هغه يې د خپل ذهن او زړه په پردو کې تاو کړی، د احساس په اوښکو يې وينځلی او بيا يې موږ ته په انځوريزه ول وړاندې کړی دی.

«بلال په وينو» کې د ده د انځوريزې شاعرۍ لومړۍ ټوګه ده. دوه نورې شعري ټولګې يې هم د چاپ انتظار باسي. زه د لوی خدای (ج) له دربار نه هيله لرم چې «نور محمد» دې نور هم د شعر او ښکلاوو په سمندر کې «لاهو» وي او د ښکلو مرغلرو د را ايستلو او ځلولو جوګه دې وي، خو داسې نه چې يو وخت د ژوند د مستۍ په سيند کې دومره ډوب شي چې د ټولنې غمونه هېر کړي او د خوښۍ په څپو کې يې هر څه له ياده ووځي.

د شاعر لاهو د لا برې په هيله
اسمعيل «يون»

لاهو د خپل فرهنګي ژوند په اوږدو کې، په څو لارو ګودرونو کاميابه سفرونه کړي دي؛ د همدې په وجه حق لري چې د څو بعدي فرهنګي شخصيت خطاب ورته وشي:

۱ ـ په هنري نثر (لنډه کيسه، ناول) کې د اثارو خاوند ليکوال لاهو،

۲ ـ شاعر لاهو.

۳ ـ ژونالست لاهو،

۴ ـ ډرامه ليکونکی لاهو،

۵ ـ انځورګر لاهو.

لاهو د خپلو فرهنګي فعالیتونو په لړ کې ګڼشمېر اثار خپلو مخاطبینو ته وړاندې کړي دي چې په میډیا کې یې د دغو اثارو نومونه ډېر یاد شوي دي:

ــ تکې سرې سترګې (لنډې کیسې)،

ــ بلال په وینو کې (شعرونه)،

ــ د شاتو سیند (شعرونه)،

ــ د غوادیګی (د ماشومانو لپاره نکلونه)،

ــ زړوجانه (ناول)،

ــ د سنځلو د ګلونو فصل (ناول)،

ــ د غره د سر بادونه (ناول)،

ــ راشه کنه مرم درپسې (ناول)،

ــ اوښکه په لمبو کې (ناول)،

ــ شپې او ځراغونه (شعري ټولګه)،

اوس به د لاهو د څو بعدي فرهنګي شخصیت پر هر اړخ باندې خبرې وکړم او د توان په اندازه به یې بېلګې هم وړاندې کړم:

۱ ــ په هنري نثر (لنډه کیسه، ناول) کې د اثارو خاوند لیکوال لاهو:

لاهو په هنري نثر (لنډه لیسه او ناول) کې ښې تجربې لري، په دواړو برخو کې یې جلا ــ جلا خوندورې بېلګې خپلو لوستونکو ته وړاندې کړې دي، دا یې د څو ناولونو نومونه دي:

ــ زړوجانه،

ــ د سنځلو د ګلونو فصل،

ــ ــ د غره د سر بادونه،

ــ راشه کنه مرم درپسې،

ــ اوښکه په لمبو کې.

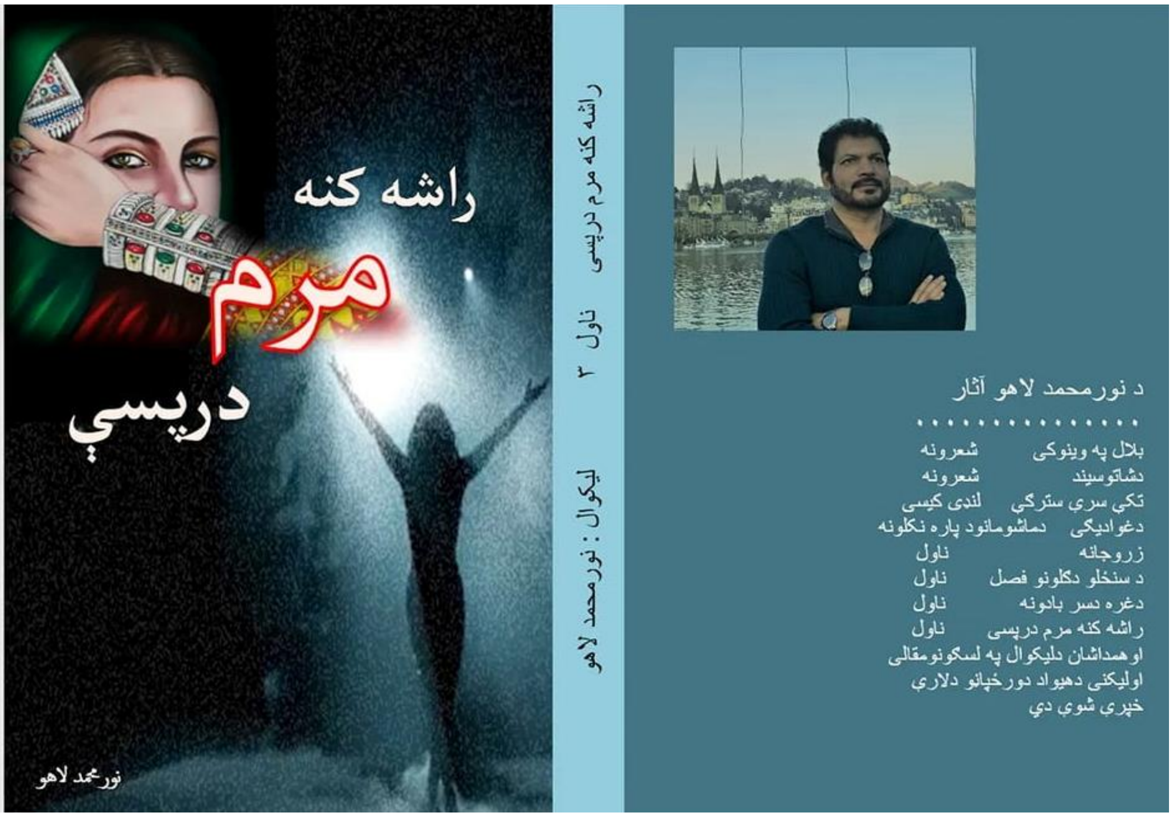

لاهو د لنډو کیسو په لیکلو کې هم خپل بخت ازمیلی دی او ښې تجربې یکې لري چې «تکي سرې سترګې» نومې ټولګه یې ښه نمونه ګڼل کېدای شي.

۲ ـ شاعر لاهو:

نورمحمد لاهو د ښو شعري انځورونو او شعري ترکیبونو خزانه ده، دا چې کله او څنګه دی دا انځورونه او ښکلې ترکیبونه د خپلو مخاطبینو ننداري لپاره وړاندې کوي، دا یوازې په ده پورې اړه لري. اوسمهال یې چې په میډیا کې د شعر کومې ښلګې خپرېږي، په خاصه مینه یې لولم. «بلال په وینو کې» شعرې ټولګه یې زما له نظره تېره شوې چې ما ځینې ښلګې ورنه رااخیستې دي. پر دې ټولګه باندې د ننګیال صاحب له لیکلې مقدمې نه مې هم نقل قول رااخیستی دی. د «د شاتو سیند» یې بله شعري ټولګه ده چې ما نه ده لیدلې.

لاهو په میډیا کې ژر ـ ژر د خپلو شعرونو ښلګې نه خپروي، په ځنډ سره یې وړاندې کوي؛ خو داسې څه د خپلو مخاطبینو مخې ته ږدي چې په ریښتیا سره نوي وي او له هره اړخه د حساب وړ.

دا د نورمحمد لاهو د شعر د محبوبیت او قوت نښه ده چې کله ـ کله یې هیوادوال په خپلو ښکلو غږونو کې شعرونه زمزمه او دیکلمه کوي.

دلته به یې د څو شعرونو بشپړ متن رااخلم او بیا به په دې شعرونو کې نوي شعري انځورونه او نوی ترکیبونه په نښه کړم:

ای غاټوله ای ملګریه!

بیا یو لوی سیند راروان دی

په رنجو ککرۍ چیغې ورسره دي

له بارانه یې زموږه د کور پته ده غلا کړې

اې غاټوله اې ملګريه!

د زړه داغ ته دې تک تور شم

يوه مرسته درنه غواړم که کوی شې

دغه سيند دې په سره جام کې ځايوی شې؟

له تورغږه يې رانجه راټولوی شې

*****

څه نرۍ ـ نرۍ ماشومې خنداګانې

لکه شرنګ د سرو لمنو په اتڼ کې

د حُباب په آيينو کې شوې بنديانې

اې ريديه !

په وړو ـ وړو سوکانو

د دې سيند دا ښيښه يې او سپين قفس ورماتوی شې؟

دا معصوم ـ معصوم مرغان يې له څپو الوځوی شې؟

ما درونيسئ چې لوېږم

اخ ـ اخ ـ اخ !

د ړانده سيند تربهانده سينې لاندې

د ګلاب د تازه ملا د ماتيدلو نارو وسوم

*****

د سحر شيرين نيسمه

خوږ د يار د لمدو زلفو په ګبينه

ته کوای شې د ګلونو آدرسونه د دې اس له پوندو پټ کړې؟

غواړم ستا له پستې ژبې نن دروغجن کلمات واورم

*****

بيا يولوی سيند راروان دی

يوه ونه راته وايي: غواړم پښې دې خپلو ښنو سره واوبم

له څپو به دې په دې پلمه را پټ کړم .

آ های! چا زموږه پښې خپلو موزو لپاره وړې؟

د سوسن په سپينو پاڼو تور تصوير زما د ښنو دې

زما پښو لاندي ښايست د ځوان انار وينه کي ريږدي

او لاسو مي د غنمو جل وهلي ښاپيرى ته

لپي لپي لمبي ورکړې

زما پښي دي ړندې شوي

له لاسو مي عقل تللى

اې ډېرو! اې صابرو ايوبانو !

راشئ ـ راشئ سکوت مات کړئ

زما پښو ته سترګي ورکړئ

او د کهف سپينو تيارو کي

دا زما ويده لاسونه نور راويښ کړئ

په پاسني شعر کي مي څو داسي شعري انځورونه په نښه کړي دي چي تر اوسه ما د بل کوم شاعر په شعرونو کي نه دي ليدلي:

ــ د پښو اوبدل (يوه ونه راته وايي: غواړم پښي دي خپلو پښو سره واوبم)،

ــ ړوند سين (د ړانده سيند تربهانده سيني لاندې)،

ــ د اس پوندي (ته کواى شي د ګلونو آدرسونه د دې اس له پوندو پټ کړې؟)،

ــ د ګلاب د ماتېدلو غږ (د ګلاب د تازه ملا د ماتيدلو نارو وسوو)،

ــ درواغجن کلمات (غواړم ستا له پستي ژبې نن دروغجن کلمات واورم)،

ــ پښي له نورو پښو سره اودل (... غواړم پښي دي خپلو پښو سره واوبم)،

ــ د غنمو جل وهلي ښاپيرى (او لاسو مي د غنمو جل وهلي ښاپيرى ته)،

ــ لمبي په لپو اندازه کول (لپي، لپي لمبي ورکړې)،

ــ د پښي ړندېدل (زما پښي دي ړندې شوي)،

ــ پښي بينا کول (زما پښو ته سترګي ورکړئ)،

ــ ويده لاسونه راويښول (دا زما ويده لاسونه نور راويښ کړئ)،

ــ غږ ته رنګ ورکول (له تورغږه يې رانجه راتولوى شي).

دا لاندې د نورمحمد لاهو د تخليق بله داسي نوې بېلګه ده چي هرڅه په کي نوي دي، لاهو له کلماتو سره لوبې کوي، داسي يې کاروي چي لږ شاعران به يې کارولى شي:

چي ته لاړې

چي ته لاړې

د هر بوټي له کميسه لکه وړانګه شين رنګ والوت

ګلابونو غريبی نه ، خپل ښايست په يوه څاڅکي باران خرڅ کړ

د کړکي پر آييني مي ستا په ګوتو د سپرلي ليکلی نوم

راته د زخم په څير درد کا

څوم کال شو

دي ګردجني آييني ته باران لاس ور وړی نه دی

*****

ها دردمنه شنه شپيلی، چې

ستايادونه يی سينه کې په نوا وو

زما جسم کې دننه، سره لمبه شوه

چې ته لاړې

ستا په تګ سره دنيا هم شوه بې رحمه

يوه سيند هم تر تا وروسته

خپل يوکب خپلي سيني ته بيا پرينښود

چې ته لاړې

ديوالونو نه کړکيو سفر وکړ

زما ليو نه، مرغيو سفر وکړ

له صحرا نه لکه شرم سور رنګ والوت

ترې مَيينو سرو ريديو سفر وکړ

راشه، راشه

په پستو، پستو پاپيو

نوره ساه درپسي خيژي د هوسيو

دادي ډير فصلونه وشول

هر ډنډر څخه تصوير د خپل ګل هير دی

راشه، راشه !

چې له سره حافظه د بوټو بيرته را ژوندی شي

راشه، راشه

چې بې تا دا توله ځمکه زخمي ښکاري

د پاسني شعر ځو نوي تصويرونه:

ــ د بوټي له کميسه د شنه رنګ الوتل،

ــ شپېلۍ دننه په بدن کي لمبه کېدل،

ــ له ديوالونو نه د کړکيو سفر کول،

ــ له ډنډر ځخه د ګل هېرېدل،

ــ د بوټو حافظه.

دا يې بله بېلګه:

ارواح پوه ناري مې اوري؟

يو کارغه هروخت راګوري
زما خوب پورې سري چيغي ګنډل شوي
ټوله شپه د کور له چته له کوکارو ډکي خولي په ما راڅاخي
هرسهار مې له بالښته لپې، لپې ويني باسم
ارواح پوه ! زه څنګه وکړم؟
يورنګريز دي
ټوله شپه له تورو شپو نه رنګ رالوشي
دځراغ سپينه رڼا مې راته تکه توره رنګ کړي

*****

ارواح پوه زه څنګه وکړم؟
چې خنجر چيرته د چا پرسينه خښ شي
د سرو وينو نرۍ ليکه يې زما له سترګو ځاځي
ټوله شپه د خوب پرده کي د يو ځوان په سور تابوت
د يوه پلار تناکه شوې اوړه ژاړم

*****

په غلا شوي پيغلتوب پسي د پيغلي له شنو کريـږو
په لويدليو سرو رنګونو
څنګه رسم کړم سندرې؟
د ځاه منځ ته د کوم ړوند اچول شوې سپيني چيغي څنګه وځکم؟
او د خپلي معشوقي د چاودو شونډو
په سرو وينو ککړ قند
څنګه راواخلم له شيدو سره يې وخورم؟

*****

د يو ځوان د بوټ له چاکه
پرشيشي رابهيدلی تازه زخم چيرته يوسم؟
پرتندي يې د غُربت په ترخو ګوتو

کيندل شوي تياري کړښي ښنګه پريولم
د هجرت په طلايي او تنګ دوزخ کي
چي يي تبه لړ سړه شي
ورته ليو کي مي يخي شني هواوي
او د مور د ګونځي مخ خوړي ښکلاوي
له وطنه ښنګه راوړم؟

*****

ارواح پوه زه ښنګه وکړم؟
لمر په خپله دايره کي بربنډ پروت دی
له تيارو ښخه خيرات کي رڼا غواړي
او ګلان هم له سپرلي د ټکي رنګ
په تمه سپينه خوله زنګېږي
هلته ګوري؟
يوې پيغلي خپل ښايست دوکان ته يووړ
په قفس کي سوزيدلي چيغي اوري؟
ديوال ګوري د خپل يخ سيوري له درده لمبه شوی؟

*****

ارواح پوه ناري مي اوري؟
د غنمو له سره اوره مي د سترګو په کاسو کي
کنګل کور ته
ښنګه راوړمه سکروټي؟
ښنګه پوه شم چي تياري دلته د لمرکميس کي ګرځي
او سپوږمۍ ښنګه قانع کړم
چي د شپي پر ديواله راځړيدلی تصوير زه يم
دا ترمخه مي روان ورى ليوه دی

*****

ښنګه وکړم په يوه سترګه ويده شم
او په بله په ريدي
د رانده تبر د ګوزار لوري ته ومرم
له زخمونو اوبدل شوي سري بړستن کي
ښنګه جوړي د يار شونډي کړم پرهر نه
ښنګه حورې طبيباني کړمه خيال کي؟
ځو وحشي لمدي بازاني مهرباني کړمه خوب کي
ښنګه ځان ته جنت وپيم د روح په سوي تار کي
لکه ګرد ککړ په وينو په هوا شم د هډوکوله قفسه
دې ډبرو ته له خپل وسپنيز پوښه
لکه چيغه راوتل ښنګه ورزده کړم
ارواح پويه !
ښنګه پوه کړم دا پسونه په دې راز چي
ترليوه ډيره له شپون ويره پکار ده

*****

ارواح پوه! ناري مې اورې؟
مودې وشوې چې يو چا زما تابوت دی
د ليوانو په بگی پورې ترلی
هلته ليرې دوبالي په لمده غاړه
يوې وچې ونې شاخ نه
يو کارغه هروخت راگوري

زما له نظره په پاسني شعر کې نوي انځورونه او ترکيبونه ښه په ماهرانه ډول راوړل شوي دي، ښېلگې يې دا دي:

ــ زما خوب پورې سرې چيغې گنډل شوي،

ــ تولو شپه له تورو شپو نه رنگ رالوشي،

ــ د تناکې شوې اورې ژړل،

ــ سپينې چيغې،

ــ پرشيشي رابهيدلی تازه زخم چيرته يوسم؟

ــ د غُربت ترخې گوتې،

ــ د هجرت په طلايې او تنگ دوزخ کې،

ــ بربنډ لمر،

ــ له تيارو ځخه خيرات کې رنا غواړي،

ــ هلته گورې؟

يوې پيغلې خپل ښايست دوکان ته يووړ،

په قفس کې سوزيدلې چيغې اورې؟

ديوال گورې د خپل يخ سيورې له درده لمبه شوی؟

ــ د غنمو سور اور،

ــ ځنگه پوه شم چې تيارې دلته د لمرکميس کې گرځي،
او سپوږمی ځنگه قانع کړم،
چې د شپې پر ديواله راځړيدلی تصوير زه يم
دا ترمخه مې روان ورى ليوه دی،

ــ له زخمونو اوبدل شوې سرې برستن کې،

ــ د روح په سوي تار کې د جنت پيبل،

ــ د هډوکو قفس،

ــ ارواح پويه !

ښکلي ځوانه! نو ورته ولې اړیکه ورکړې ده؟

خنګه پوه کړم دا پسونه په دې راز چې
ترلیوه ډیره له شپون ویره پکار ده،

ـ د لیوانو بګی.

دا هم د نورمحمد لاهو یو بل له انځورونو ډک شعر:

تباشیري ګلان

ستا د سترګو معلم ما ته

فقط دومره لیک لوست وښود

چې یوازې ښکلی نوم دې لکه ګُل په تباشیر

د ښار په ټولو وچو ونو ولیکای شم

د هر ګل په بَکره پاڼه

ستا د شوندو شیریني او سره رڼا هم اوس لوستای شم

*****

بل مې دا هم درنه زده کړل

تا ته ښنګه لکه ونه، په قدم، قدم راشین شم

لکه ډکه له منو شیرینه ښانګه، د باد غیږ کې

په نخا، له پاسه ځان در وشیندمه

*****

خدای دې ما ته

د ځنګله په شاني ډیر لاسونه راکړي

چې مارغان پرې راته تل ستا د مچکو په لَهجه

تودې سندرې زمزمه کړي

یولوی باغ هم راته راکړي د انارو

چې ته کله په خندا شې

لکه ستا پر نرۍ غاړې مرجانونه،

له سینو یې

لپې، لپې یاقوت باد شي

محبت دې زه د هغه ماشوم ویر کړم

چې سوالګره زخمي مور یې وي روغتون کې

او دی غواړي په مبایل کي یي له غره شیدې وڅښني

په پاسني شعر کي څو نوي انځورونه:

ــ د سترګو معلم،

ــ د ګل بَکره پانه،

ــ د ځنګله لاسونه،

په شاعرۍ کي د لاهو بل مهارت دا دی چي جامدو شیانو ته سا ورکوي او کاروي یې لکه په پاسني شعر دا لاندې بېلګې:

خدای دې ما ته

د ځنګله په شاني ډېر لاسونه راکړي
***

او دی غواړي په مبایل کي یي له غره شیدې وڅښني

د لاهو له ښکالوو ډک داسي بل کلام چي ساری به یې لږ لوستل شوی وي:

زخم چي زما د زړه په تاخ کي

لکه سور څراغ بلېږي

زړه مي بیا په هغه چا پسي خپه دی

چي شین غړ یې،

شنه سهار کي

د مرغیو د سندرو په څیر خوږ دی

پر تنکی او نارنجي لمن یې پاڼې د زعفرانو

لکه شنې ـ شنې رنا ګانې، راشنې کيږي

زړه مي بیا په هغه چا پسي خپه دی

چي د مینې د خندا په تازه کرَس یې

د غنم ماشومه ونه، پیغله کيږي

او سپوږمۍ یې تمام عُمر

په باران لامده کمیس لاندې اوسیږي

*****

ای په تور رنګ، ای تور شویه، سپین آسمانه !

زه خبرشوم چي ته هم له هغه زخمه په عذاب یې

چې زما د زړه په تاخ کې لکه سور څراغ بلېږي

لکه څنګه هغې ښکلي !

تا نه، لمر، لکه سِکه! په خپل ورغوي کې پټ کړی

همدغسې يې زما د ژوند غمی هم

خپل ټيکري کې غوټه کړی .

نو آسمانه !

مايې مخ ليدلی نه و پرې عاشق شوم

توتکيو يې په باب

ډېرې کيسې وې راته کړې

*****

نو اې سينده !

ته دې ټولې دنګې چيغې ماته راکړه

نن شپه غواړم ستا په ځای زه کريږې وکړم

پريږده غم دې نن زما په زخمي ستوني

د چړې په څير په وينو باندې سور شي

نن يو بل شاني ماښام دی

نن يو بل شان مايوسي ده

نن يو چا يوه مرغۍ له ټولو ونو ده، شړلې

زما له نظره د دې شعر نوي او ښکلي انځورونه دا دي:

ــ پر لمن باندې د رڼاګانو راشنه کېدل،

ــ د غنم ماشومه ونه، پيغله کېږي

ــ د سيند دنګې چيغې.

دا يې هم د شعر يوه بله بېلګه:

ته خپه يې!

لکه زړه د مساپرو د دې ښار ټولې کوڅې دې تنکې شوې

سمندر مې وړه لپه کې ويده شو

غواړم ومرم

سړی ښنګه خپله لپه کې ځان ډوب کا؟

ښنګه شرکنده باران دی

یوڅوک شته چې زما تخرګ کې

هیره شوې شنه چترۍ مې را په یاد کړي؟

کاشکې هروخت زما لاس کې

کنګل شوې پیالې غږ راته کولی

ته خپه یې

او باران هم لکه زانې په سفر راغخه تللي

په پښو مې سرې سکروټې لکه زخم راختلي

په لوی پارک کې د دې ښار هم کار روان دی

سړی چیرته او د کومې ونې لاندې سترې جسم خپل هوار کړي؟

هلته ګوره !

ځراغ خپلو لوټل شویو رڼاګانو پسې لاړو

ته لا هم لکه ماشوم نه پخلا کیږې

غرقه شپه ده د شرابو میرات مړی دوکان کولپ دی

وه زما په تیاره ژوند خوشاله یاره !

وایه څومره تیارې وښبم چې نیشه شم؟

څومره درد زخم ته ورکړم چې ته خوښ شې زه ویده شم

اې چاکلیټه !

جواهرو!

اې ګلابه! غږ مې اورې؟

تاسو خپله ورله ورشئ که پخلا شي !

ورته وایاست چې د باغ د ویالې غیږ کې

څو شیبو کې زړه شوې یوه دنګه ځوانه ونه هر وخت ژاړي

او خالي تشو لاسو ته

ستا له شنې خوږې لمنې بیرته خپلې شیرچایی شګوفې غواړي

د پاسنې شعر ځینې نوې انځورونه:

ــ سمندر مې وړه لپه کې ویده شو،

ـ سړی ځنګه خپله لپه کې ځان ډوب کا؟

ـ او یاران هم لکه زاڼي په سفر راځخه تللي،

ـ سړی چیرته او د کومې ونې لاندې سترې جسم خپل هوار کړي؟

ـ څراغ خپلو لوټل شویو رڼاګانو پسې لاړو.

د شعر په باب یو اصل دا دی چې:

«نظم په لغت کې د مرغلرو پیلو ته وایي او په اصطلاح کې هغه کلام دی چې...»

او د لاهو شاعري چې زه ګورم او لولم چې دا حکم صدق وربانديږ کوي. لاهو د خپلې شاعرۍ په زرین تار کې ډېره موده وروسته (ښایي هره یوه میاشت) یوه مرغلره وراضافه کوي، داسې مرغلره چې هغه د حساب وړ او قیمتي وي او د دې ارزښت ولري چې د لاهو د شاعرۍ په زرین تار کې وپیل شي. دا لاندې شعر یې د همدې قیمتي او حساب وړ مرغلرو یوه بېلګه ده:

سپین آس

لکه د تالندې په چیغې

د څراغ ماته شیشه کې، رڼا ګاڼې، لکه پاڼې وریږې

دلته کلي کې لاهم زموږ کوترې

د سپین آس له شپشنهارې نه، ډارېږي

هغه آس نه،

چې د پښو له تنکې خرَپه یې یو وخت به

دُرخانیو، د آدم د رباب چیغې اورېدلې

هغه آس نه،

چې سپوږمۍ به یې ډولۍ کې، سروغونچو ته

تر زندانه پورې وړله

او قفس کې پروت ریدي ته یې له غره، یاغې هواوې راوستلې

چې به کلي کې رسوا دوه مینان شول

ده، په مینه به وزرې کولې.

*****

دا دې ډېرفصلونه وشول

چې موښګه دغنمو لمدې ملاوې طلایی شي

د غاټولو شوندې سرې، پېغله ځوانې شي

نسترن د ویالو غاړو کې، وحشي شي

په رڼا د چا د سترګو، هريو بوټی شرابي شی

يوناڅاپه په بمونو باندې بار يوټک سپين آس يې

شنو لوګيو کې ور ډوبه کړونده کړې

شيرچايی دوړې يې پورته په لمبه کړې

*****

دا دې ډير فصلونه وشول

چې سپين آس هم نه پوهيږي

چې يې ولې د ځوانی د خوږ موسم پرسپين بخمل يې

تور بمونه راشنه کيږي؟

چيرته شنه کرونده ګوري د نرګيسو او پيغلوټو رڼا ګانو

بې اختياره يې په منځ کې لمبه کيږي

مودې وشوې د باچا پر ژبې کولپ دې زنګ وهلی

نه هم څوک کوي له چا دغه پوښتنه :

چې د کلي ښايسته کوترو ولې

د مارانو پر سينو دې، ځانته ځالې جوړې کړې؟

د لاهو د شعر يوه بله بېلګه او د هغه په باب د نورو فرهنګيانو نظريات:

د ګوتو قفس

نه غواړمه پوه شم

پرآسمان د لاجَوَردو غالی څنګه اوبدل شوې؟

غواړم پوه شم

له رڼا دلاجوردو تا ته څنګه کميس جوړکړم؟

ستا د غاړې خوشبويي

د ګل له شونډو څخه څرنګه څښل کيږي

هلته ليرې د غاټولو د نازکې پردې شا ته

له توپکه پټه شوې رڼا ګورې؟

او په څمکه رالويدلي د سپوږمی ماتي ټوټې ته

لږ آسمان څنګه په لپه کې راکوز کړم

*****

زما کار دي سره نشته چي ريدی ولي تک سور دی بِنَفش نه دی

زه يم سوچ کي

ښنګه وکړم؟

د ريدي د بدن يخه تازه ګي دي د سروشونډو په وچ فصل

په زرغون رنګ نقاشي کړم

او له فکره داسي ساز لکه باران وشخوم

چي کرونده دې د زړه تولـه پرې غنم شي

او د شونډو خوړې کرښې دې له نازه

تکي سرې، سرې ونخيري ؟

*****

لومړی ونه د نوزيري کوشني شانتي په کوم ځای کي تولد شوه؟

او بيا ولي د ګلاب په خير ماشومه پاتي نشوه

سرکشي يې ولي وکړه؟

دې پوښتنو باندې نه غواړمه پوه شم

غواړم پوه شمه په دې

د اکاسي* د ګنې ونې د ګلونو دغه سپين او وحشي بوی ته

د لاس ګوتو نه قفس ښنګه جوړيږي؟

آ های... زرکې !

د ډبرو ژبه څرنګه زده کيږي؟

او د تورو پردو شا نه ښايست ښنګه لوستل کيږي

په خاموشه ګونګه ژبه

لکه پروت د يو ګل سيوری په اوبو کي

ښکلی حِس د محبت ښنګه لمس کيږي

او په پای کي غواړم غږ کړم:

آ ... های غرونو!

د يار غيږ کي سړی ښنګه تيره کيږي؟

---

* يوه ونه ده تک، سپين ګلان کوي.

په فیسبوک کې د همدې پاسني شعر له پاره په کامنت کې ښاغلي محمدالله مسعود داسي لیکلي وو:

«واه واه لاهو صیب ډېر اوچت او شهکار شعر دی . دومره ښکلا او خواږه پکې راټول شوي دي ، چې سړی ورته حک پک ودرېږي ...
زما د تنکي تخیل تنکی مرغی یې د دې حسیني جزیرې په رنګینیو کې خورې کړې ...
بس دا نو داسي شعر دی ، چې قامت ته یې له سره د هنر پټکي رنګېږي...
زموږ لاهو دې ژوندی وي.»

ما آصف بهاند په مسنجر او کامنت کې داسي ورته ولیکل:

«سلامونه!

مبارکي درته وایم،

په ریښتیا چې د تورو او کلماتو په شاعرانه جادو سره دې جهانونه د «ګوتو قفس» کې ځای کړي دي.»

ښاغلی لاهو کله، کله یو نیم غزل هم لیکي او ښه په تول تللی او سنجیده یې لیکي. دا یې یوه بېلګه ده:

غـزل

لکه زخم په سینه کې زما اوسي
لکه درد هره شیبه کې زما اوسي

یوه یخه د اوبو خوږه چینه یې
بیابان کې په غرمه کې زما اوسي

لکه شین لوګی د عودو په هوا کې
لکه ژیر رنګ په لمبه کې زما اوسي

ته یو ستوری د میزان یې د خوندونو
د انګورو په خوشه کې زما اوسي

ته د ځان په خیر یو خوږ طلایي رنګ یې
د غنمو کرونده کې زما اوسي

لکه وُړ وُړ باران په تږو للمو
لکه کرېږی تودله شپه کې زما اوسي

د نورمحمد لاهو نورو ښو نویو شعري ترکیبونو ته پام وکړئ:

ـ ښو پیری شوې
زما کور کې څراغ نه دی لګیدلی،

ـ ښو پیری شوې،
چې سپوږمی هم خپلې تاندې دایرې کې
تولې پیغلې رڼا ګاني بندي کړي

ـ هغه زوړ شرابي لمرهم ماشوم شوی،

ـ کوم ماشوم چې لکه سیند به ټوله شپه چیغې وهلې،

ـ د ونو حافظه (غواړم بیرته حافظه د زړو ونو راژوندۍ کړم)

ـ د زمان دا سپینې زلفې (د زمان دا سپینې زلفې تورې رنګ کړو)

ـ په یوه ساعت کې څو پیړۍ ژوند کول:

د ځوانۍ وروستۍ شیبې دي
زړه مې غواړي دې لنډ سات کې
څو پیړۍ زندګي وکړم
څو پیړۍ په کړس وخاندم
څو پیړۍ ـ پیړۍ غمونه
لکه زهر له خولې تو کړم

د قرن ارزښتونه تو کول یا غورځول، د لاهو د بغاوت او سرکشۍ یوه لیونۍ بېلګه ګڼم:

«... راته ښکاري د ځوانۍ وروستۍ شیبې دي
زړه مې غواړي دې لنډ وخت کې
څو پیړۍ زندګي وکړم
څو پیړۍ په کړس وخاندم
څو پیړۍ، پیړۍ غمونه
لکه زهر له خولې تو کړم
د ا د قرن تپل شوي ارزښتونه لکه دروغ ټول مسخره کړم
میخانې په بیه واخلم
د رَز پیغلو سره شپې ـ شپې وناڅمه...»

همدې شعر ته ما (آصف بهاند) د فیسبوک په کامنت کې داسې ولیکل:

«لاهو صاحب ډېره مننه، نوې ترکیبونه، نوې انځورونه او نوی بغاوت دې مبارک شه!
د قرن ارزښتونه توکول یا غورځول، د لاهو د بغاوت او سرکشۍ یوه لیونۍ بېلګه ګڼم.»

د لاهو د ټولې شاعرۍ تر لوستلو وروسته چیز فهمه لوستونکي پر دې پوهېږي چې د لاهو په ککره کې د لاهو په زړه کې او د لاهو په ټول وجود کې له خلکو سره مینه، له وطن سره مینه، له انسانیت سره مینه لکه وینه داسې ګډه ده او د دې ټولو ترڅنګ لیدل کېږي چې کومه ورکه مینه یې هم تخنوي او زورووي او دا هرڅه د ده د شعر په اینه کې په رانه ډول ښکارېږي.

لاهو له طبیعت او چاپېریال سره د خپلو اصولو له مخې چلند کوي، هر څه یې چې پکار وي، ورنه اخلي یې د خپل ذهن په لابراتوار کې یې لمبوي، د خپلو ځانګړو شاعرانه تصویرنو په څم کې یې رنګوي، د خپل ځانګړې شاعرانه سبک جامې ور اغوندي او بیا یې د خپل شعر د ستېژ پر سر، د خپلو مخاطبینو ننداری ته راباسي.

اسحاق ننګیال له لاهو سره پر وطن باندې د خونړي سېلاب د راتګ په کال کې، په ځوانیمرګو شېبو کې معرفي شوی دی او یو بل ته یې د ځوانیمرګو شېبو شعرونه اورولي دي. اسحق ننګیال د لاهو د «بلال په وینو کې» شعري ټولګې په مقدمه کې د همدغې پېژندګلوۍ شېبې داسې انځور کړې دی:

«د ۱۳۷۳ ام کال لومړنۍ شپې ورځې وې او د نوي کال همدا تنګې شپې، هره شپه د ګولیو او راکټونو، د سرپو او اورونو پر لاسونو قتلېدې او د قتل په همدغه موسم کې مې له یو ځوان شاعر سره پېژندګلوي وشوه. هغه ورځ ټول کابل د ګولیو او لوګو له زوره ځنګېده او له دې سره ــ سره چې د راکټونو، بمونو او ټوپکو د ټوخیو او چیغو له زوره مو خپل غږ هم نه شو اورېدلی؛ د شعر چرګۍ ته کېناستو او له هغه زلمي شاعر نه مو وغوښتل چې شعرونه راته واوروي، د وینې شعر، د مینې شعر او د مینو د قتل شعر او هغه ورځ مو د هغه شعرونه واورېدل او دا دی تر ننه شعرونه راته اوروي او هره ورځ شعرونه راته اوروي.»

(لاهو نورمحمد، بلال په وینو کې، خپرندوی: خوشحال فرهنګي ټولنه، ۱۳۷۸ ل کال، د ننګیال د مقدمې لومړی مخ)

د ننګیال په قول لاهو په قصیده او مثنوي کې ښې تجربې کړې دي او ننګیال په خپلو خبرو کې ورنه غوښتي دي چې: د قصیدې او مثنوي پالنه وکړي. (لاهو نورمحمد، بلال په وینو کې، د ننګیال د مقدمې پنځم مخ)

د ننګیال له پاسنیو جملو نه لوستونکي داسې پوهېږي چې د لاهو شعر به همداسې په انځورونو سمبال او له ښکلاوو سره به دوام لري او دا دی دا دوام تر نن پورې، تر مونږ پورې را رسېدلی دی، نور هم غني شوی او د شعرو انځورونو نوي ګلان یې غوړولي دي چې خوشبو یې تر هر لوستونکي پورې رسېدلې ده.

د لاهو صاحب له همدې شعري ټولګې (بلال په وینو کې) نه مې د ده د کلام دغه بېلګه د نمونې په ډول غوره کړه:

د غوښو صندوق

د غوښو له ټوټو نه ښځینه چیغې راځي:

وای ـ وای! چې د پردیو د لاس ګوتې مې پر سرو غوښو پرتې دي

د ایمان مانۍ مې وژغورئ نړېږي

*****

د غوښو له ټوټو نه ښځینه چیغې راځي

له زړه نه مې لوګي د لوړ اسمان ښکلي خاوند ته په دُعا ځي

نو اې لوړه ستره خدایه!

زه به څنګه د دې غوښو په صندوق کې د دې خوارې خورکۍ

غوښې پېژنمه!؟؟؟

۱۳۷۵/۰۲/۰۱

(لاهو نورمحمد، بلال په وینو کې، خپرندوی: خوشحال فرهنګي ټولنه، ۱۳۷۸ ل کال، ۳۳ ام مخ)

د لاهو شعرونه کله ــ کله انګلیسي ژبې ته هم ژباړل شوي دي، زما له نظره تراوسه انګلیسي ژبې ته د لاهو د ژباړل شوو شعرونو درې بېلګې تېرې شوې دي. دا لاندې یې دوې بېلګې دي چې ښاغلي همایون مسعود او حکمت الله ملیار کاکړ انګلیسي ژبې ته ژباړلي دي، ښایی دا یې یوازینی بېلګې نه

وي او نورې بيلګي يې هم ژباړل شوې وي. زه يې په نيک فال نيسم او په بهرنيو ژبو د لاهو د اشعارو د ژباړې د ښه پيل په سترګه ورته ګورم:

شرميدلی آسمان
ASHAMED SKY

موديې وشوې
,For a long time
يو سړی دلته په لار کې
په خپل زوړ او په شليدلي سيوري پروت دی
,A man has been laying on his old and torn shadow
په لاسو کې يې چترۍ ده
,In his hands, an umbrella
ورسره هم څو ګلان
لکه له ميندو خپه شوي کوچنيان ناست دي
Beside him, a few melancholic flowers, like upset children with their ,mothers
چې باران ورباندې وپاشي خپل څاڅکي
,For the rain to splash some drops on them
خو باران ورباندې نه شي ځان شيندلی
پيرۍ وشوې چې آسمان له شرمه شين دی
تا پلو کې ورنه ټولې وريځې وړې
,But the rain can't splash itself on them
,It's centeries that the sky is blue because of shame
.Since, within your scarf you took all it's clouds from under him
نور محمد لاهو
Noor Mohammed Laho

زړه تاخچه
The Old Niche

څه چې بيرته هغو تيرو زمانو ته ورستانه شو
,Let's return to those times gone by
د ا چراغ به داسې بَل همدلته پريږدو
,We'll leave the lamp lit here
هغو تيرو زمانو ته به خپل ځان دومره نژدې کړو
,We will get so close to the olden days
چې خندا د ماشومتوب مو بيرته واورو
.That we hear our childhood laughter again
++++++++++++++
څه چې بيرته هغه وخت ته مهاجر شو
,Let's migrate to that time again
چې لا ستا سپينو کاليو باندې نيل نه و لويدلی
,When your white clothes hadn't blued yet
شنو بنګريو دې شرنګ شرنګ خندا وې نه وې لا زده کړې

,Still your green bangles hadn't learned joyous laughter
په سلام به شرمیدلې
,You had been ashamed to greet me
او خبرې دې په ژبې لکه قند اوبه کیدلې
.And the words had melted on your tongue like sugar loaf
++++++++++
څه چې بیرته هغه وخت ته ورستانه شو
,Let's return to that time
ها چې تا نه پیژندلم ! ماته نه به دې کتلې
,When you didn't know me! You wouldn't look at me
زما لاس کې به ګلان و راشنه شوي
,The flowers were grown in my hands
خوشبو یانې به دې نه احساسولې
,You didn't feel their essence
څه چې لاړ شو
,Let's go
لکه عطر د سنځلو هغو څانګو باندې بیا بیرته تازه شو
چې ګلان یې پیرۍ وشوې خاورې شوي
and become refreshed like the scent of oleaster on those branches
,which's blossoms had dried centuries ago
څه چې لاړ شو
,Let's go
څه چې لاړ شو
,Let's go
دا لکړه !
دا عینکې !
دا پرهیز او دا په ملا کاږه عمرونه
د زمان زړه تاخچه کې چیرته هیر کړو
!Let's forget this cane
,These glasses
,This abstinence and these old age-bent backs
.Somewhere in the old niche of time
نور محمد لاهو
Noor Mohammed Noormohamad Lahoo

۳ ـ ژونالست لاهو:

لاهو د ژورنالیزم په ډګر کې هم وخت تېر کړی دی، ښې تجربې او کارنامې ورنه پاتې دي. په ویکیپیډیا کې د لاهو د ژورنالیستي فعالیت په برخه کې دا معلوات خپور شوی دی:

نور محمد لاهو
د اطلاعاتو او کلتور وزارت، د باختر آژانس پښتو څانګه

د واکمنۍ دوران	
د 1996ز. کال څخه تر – 1999 ز. پورې	
د سرې میاشتې د اخبار مسؤل مدیر	
د واکمنۍ دوران	
1999 زېږدیز کال – 2001 زېږدیز کال	
ازادي راډیو، د تاندې ځانګې تعلیمي خپرونه	
د واکمنۍ دوران	
2001	

خو لاهو ما (آصف بهاند) ته په خپله ویلي دي چې په ملي راديو تلويزيون، د هنراوادبياتو په اداره کې يې هم ژورناليستي فعاليت کړی دی او هلته يې د بالمقطع ليکوال په توګه ژورناليستي فعاليت ترسره کړی دی.

۴ ـ ډرامه ليکونکی لاهو:

نورمحمد لاهو د ډرامه ليکلو تجربه هم کړې ده. ده د ۲۰۲۳ ام کال د سپتمبر په شپږمه نېټه يې د تيليفون له لارې د خپلو ليکلو ډرامو په باب داسې راته وويل:

«څلور سوه راديويي ډرامې مې «نوا راديو» ته ليکلې دي، دا راديو له کابل نه خپرېده، ممثلينو به زما ډرامې په غږيزه بڼه ثبتولې، بيا به محلي راديوګانو ته لېږل کېدې او له هغې لارې به خپرېدلې. د ډرامو ډېره برخه د مخدره موادو پر ستونزه باندې ليکل شوې دي.

۵ ـ انځورګر لاهو:

لاهو انځورګري هم کړې ده او ښه په مينه يې کړې ده، خو هر څه يې تباه شوي دي، له ده سره د خپلو رسم کړو تابلوګانو څو عکسونه او ورسره څو داغونه پاتې دي او بس.

د لاهو صاحب د انځورګرۍ په باب مې معلومات نه درلودل، د لاهو د دې هنر په باب مې د همدې مقالې لهپاره د موادو د راټولولو په ترڅ کې، د نورو فرهنګيانو په ليکنو ترسترګو شو:
«ښه رسام هم دی.»،

بيا مې سودا شوه چې د لاهو د ترسره کړو فرهنګي کارونو په سلسله کې که د ده د دې هنر په باب څه ونه ويل شي، نو کار به نيمګړی پاتې شي؛ نو همغه و چې بيا مې لاهو صاحب ته داسې وليکل:

سلامونه!

د بيوګرافی ستونزه به زه حل کړم.

له يو بل هنر نه خو دې زه اوس خبر شوم، ستا انځورګري.

ته به لطف وکړې او د خپلې رسامۍ او نقاشۍ په باب به معلومات راته وليکې:

ـ څه وخت مو د رسامۍ او نقاشۍ هنر ته مخه کړه؟

ـ څومره اثار مو د دې هنر په دايره کې پنځولي دي؟

ـ ايا اوس هم انځورګري کوئ؟

لاهو صاحب بېرته داسې راته وليکل:

«سلامونه قدرمن استاده!

انځورګري مې له ماشومتوبه خوښیده، له ځانه سره مې نقاشي کوله. بیانو وروسته یو چا مشوره راکړه له یوه انځورګر سره چې سیدشفیع نومیده شاګرد شوم او د اوبو او روغنی رنګ نقاشي مې ترې زده کړه، بیانو د حالاتو د ګډوډیدو په وجه رانه پاتې شوه، ډیرې تابلوګاني او نقاشی مې کله چې دارلمان کی مو کور و، د وحدت تنظیم د جنګیالیو د جګړو په وخت کې له منځه لاړې.

بیانو کله چې سویس ته راغلم، بیرته می نقاشي شروع کړه، دلته یی هم بازار سوړ و؛ بیا مې نو بیخي پریښوده. درې څلور کاله کېږي چې نقاشي می پری اینښي ده.»

کله مې چې د ده د انځورګرۍ یوه بېلګه ورنه ووښته، ده په ډېرې مربانی سره خپلې دوې رسامۍ راته راولېږلې چې زه دزړه له تل نه مننه ترې کوم.

دا هم د نورمحمد لاهو د انځورګرۍ یوه بېلګه:

په دې ډول د انځورګر لاهو د یوه هنر لمن ټوله شوې ده. که په وطن کې حالات ښه وای او لاهو په هماغې مینه سره چې انځورګري یې پیل کړې وه، خپل کار ته دوام ورکړی وای؛ تر اوسه به یې د انځورګرۍ د هنر په دایره خومره اثار پنځولی وای

د لاهو په باب د ده فرهنګي دوستانو د نظریاتو بېلګې:

ما آصف بهاند د لاهو په باب تر دې مقالې مخکې دوه مطلبه خپاره کړي دي:

ـ یو شعر، یوه خاطره:

په دې مقاله کې ما د ده د دې جملې: «یوڅوک شته چې ما ته مینه په پور راکړي؟» د شعر په ژبه یو خواب ولیکه چې هماغه وخت په میډیا کې خپور شو،

ـ د نعمان دوست له نظره د نور محمد لاهو د شاعرۍ یو اړخ:

د لاهو صاحب په باب زما دا مقاله هم هماغه وخت په میډیا خپره شوه.

نذیراحمد نذیر لاهو صاحب په باب خپل نظر داسې لیکلی دی:

«دا نورمحمد لاهو دی
کابل کې زیږدلی دی، همدلته یې پښتو ادبیات لوستي دي. دوه کتابونه بلال په وینو کې او د شاتو سین یې چاپ شوي دي. ویل یې په شپیلۍ کې دعاګانې مې هم چاپیږي خو دا یې د کلونو مخکې ژمنه وه تر اوسه نه دی چاپ شوی.
ښه رسام هم دی.»

د لاهو په باب د نعمان دوست د نظر یوه برخه:

«خبره دا ده چې دنیا ته هر څوک د یوه خاص ماموریت لپاره راځي. زموږ لاهو شاید دې خاکي کُرې ته د دې لپاره راغلی وي چې د، اغیارو په اصطلاح، په دې دوزخي ژبه د جنتونو په څیر ښایسته شاعري وکړي، داسې شاعري چې شعرونه یې په یو ځل لوستلو زړونو کې حک شي. لاهو، عجیبه او بې تکلفه شاعري کوي. د رنګینو خیالاتو لپاره یې الفاظ دومره په کنترول کې دي چې دا (حیض الرجال) هیڅ تکلیف نه ورکوي او د اعوذ (ذال) ترې په (دال) نه بدلیږي. سختو ترکیباتو پسې ځان نه ستړی کوي. د هغه هره کلمه ساده، عام فهمه او رڼه وي، خو په همدې سادګۍ کې ترې رنګیني څاځي. ممکن یو علت یې دا وي چې هغه د رنګونو په امتزاج ښه پوهیږي، ځکه چې نقاش هم دی. نن مې دا خوږ او له اوو غرونو پناه ملګری پر زړه راوه وریده...»

دغه راز نعمان دوست نورمحمد لاهو یو کاریزماتیک شاعر ګڼي، دی د لاهو د شاعرۍ په باب د یوې مقالې په ترڅ کې داسې وايي:

«کاریزما، یوازې د قوارې او ظاهري ښې نه وي؛ د ځینو خلکو خبرې هم دا خاصیت لري او چې څنګه مجلس کې خوله پرانیزي؛ نو غوږونه ورته داسې څک شي لکه پوخ ربابي چې نوې نغمه سُر کړي.
تاسو به ډیر وخت له داسې حالت سره مخ شوي یئ چې د یو چا خبرې، درته خوند درکوي. دا خبرې کله په ژوندۍ او شفاهي ښه وي او کله په لیکلي ښه. کله د شعر په ژبه وي او کله د نثر؛ خو پر تاسو د تاثیر جال را خوروي.
یوه له دغه شان شاعرانو زموږ پخوانی یار ښاغلی نور محمد لاهو دی. د لاهو شعر چې شروع کړې؛ نو پکې لاهو شې او هغه وخت ترې ساحل ته وځې چې شعر خلاص شي. شعر یې خلاص شي خو اثرات یې تر ډیره پاتې وي. لکه په توده هوا کې چې سړو اوبو کې له لمبا خلاص شې؛ خو

بدن دې ورسره تر ډیره د تازه ګۍ احساس کوي.
د لاهو شعر کله داسې وي چې سړی نپوهیږي د ده اصلي مقصد څه دی؛ خو بیا هم خوږ لګیږي. عیناً لکه د مارغانو ژبه چې هره زمزمه یې ذهن ته طراوت او نشاط بخښي.
د ده شعر تلوسه لري. دا تلوسه د کیسې په شکل نه ده چې اوس به څه کیږي، دا تلوسه د الفاظو خوږلني ده. چې هر لفظ لولې، زړه دې وي چې نور کلمات او جملې هم خوله کې وزبیښې او په لا ډیرو خوږو حلق شیرین کړې.
زه، د لاهو له شعرونو سره آن د (بلال په وینو کې) له چاپ مخکې اشنا وم. د دې ټولګې چاپ یې بیخي معتاد کړم. بار بار مې ولوسته، بار بار مې ترې خوند واخیست او بار بار یې وژړولم. دې شعرونو کې دومره زور و چې زما کمزورې حافظې هم تر ډیره وساتل او اوس هم یو نیم پکې خوندي دی.
د لاهو تازه شاعري لا پسې خوندوره کیږي، لکه څومره چې رباب زړیږي او ربابي زړیږي هومره یې نغمې پخیږي او هومره یې اغیز زیاتیږي. نه پوهیږم، د لاهو د شاعرۍ د اغیز تر شا به څه پټ وي؟ خو خبره دا ده چې دا سړی له شاعرۍ پرته نقاش هم دی، د رنګونو په امتزاج واقف دی، د

رنګونو په اسرارو خبر دی. دې مهارت یې شاعرۍ ته هم لاره کړې، د رنګونو په څیر یې په الفاظو کې هم ورته نقاشي اسانه کړې ده.
لاهو، ساده غړیږي؛ داسې لکه د ژمي پیتاوي کې چې له کلیوالو سره بانډار کوي؛ خو هره خبره یې نیغه زړه ته ښکته کیږي.
بله خبره دا ده چې دی په وچ زور خیالونه نه پنځوي، اول یې ذهن کې ښه پاخه کړي او بیا د الفاظو داسې کالي ور واغوندي چې د خیاطانو په اصطلاح په ناف برابرې وي.
د لاهو، شعرونه لکه د بریالیو کیسو پلاټ (خاکه) تر ډیره په ذهن کې پاتې کیږي، که الفاظ او کلمات یې پاتې نشي؛ نو یو پټ اثر یې خامخا تر ډېره پر ذهن خور وي...»

د امریکا غږ په «بله ډیوه» نومي پروګرام کې د نورمحمد لاهو پر شاعرۍ بحث شوی دی او په پیل کې بارکوال میاخیل داسي لیکلي دي:

«نور محمد لاهو د پښتو په اوسنیو شاعرانو کې یو له هغو ګوتو په شمېر شاعرانو دی چې شعر یې له نورو شاعرانو جلا رنګ او د شعر ټول خواږه لري. دی تر ډېره نثري او ازاد نظمونه لیکي او تر اوسه یې درې شعري ټولګې چاپ دي...»

استاد رحماني لاهو ته داسي ښکلی شعر ډالۍ کړی دی:

نور محمد لاهو ته!

لاهو شعر دې د خیالونو زرین تال دی
د ښکلا د شنو غونډیو په سر زانګي
چې سهار شي د یوه خوږ نسیم کوربه وي
چې ماښام شي ښاپیرۍ ورته را دانګي

****

لاهو شعر دې د رنګونو سرچینه ده
تصویرونه او خوبونه ترې بهیږي
د وړو وړو شپږو ناز یې اخیستی
له خپل زړه له خپلې خاورې زرغونیږي

****

لاهو شعر دې د رازونو نندارتون دی
سل یې ورونه څه کم زر یې دریڅې دي
طبیعت په کې له هرې خوا موسکی دی
خاطرې دي، اندېښنې دي او کیسې دي

****

لاهو شعر دې د ارواوو په صحرا کې
د انسان د سرګردانه وجدان خوب دی
مبلغ د پاکې مینې دی، فرمایي:
محبت خو یو سپېڅلی لېونتوب دی

****

لاهو شعر دې لکه ځل د سپینو ستورو

د ښتو د دنګ قامت شور او ښکلا ده
په لمن کې یې"د شاتو سیند"*روان دی
د لټون او ریاضت ښېله دنیا ده

۱۴۰۰، د لیندۍ ۷ مه. کابل

---

* د لاهو صاحب شعري ټولګه

ښاغلي حمیدالله همیم د لاهو صاحب په شعر کې یو ځو ترکیبونه په نښه کړي دي، په لاندې ډول:

«خوږ استاذ نورمحمد لاهو او ښتو ترکیب :

په دې نه غرېږم چې ترکیب څه؟ ځنګه او څو ډوله دی
تنها د قدرمن استاذ په خوږو شعرونو کې ترکیبونه راسره ولولئ:

۱-پیغله نڅا
۲-لمدې چیغې
۳-دبادسوړ موزیک
۴-داور تودې ګوتې
۵-دایرو حافظه
۶-ژوبله تنی
۷-داوبو لمبې
۸-بې حسه رڼا
۹-سپینه تودوخه
۱۰-تنکی چیغې
۱۱-بې سیوري ساړه
۱۲-دمیني څادر
۱۳-په رنجو ککړې چیغې
۱۴-ماشومه خندا
۱۵-تور غږ
۱۶-واړه سوکان
۱۷-دسیند ښیښه یې قفس
۱۸-معصوم مرغه
۱۹-ړوند سیند
۲۰-بهانده سینه
۲۱-دګلاب تازه ملا
۲۲-دلمدو زلفو ګبین
۲۳-ګنګل اورونه
۲۴-جل وهلي ښاپیرۍ
۲۵-لپې لپې لمبې
۲۶-شیرچایي سیورۍ
۲۷-ړندې پښې
۲۸-خوږه تودوخه
۲۹-وحشي اوبه
۳۰-ویده لاس»

په پای کې د نورمحمد لاهد د شعر دوې نورې بېلگې:

د عسکر خوب

عسکر سر د خپل توپک په شپیلی ایښی
بیا د خوب په کرونده کې یې
پاخه غنم شنه شوي
عسکر بیا د خپل کاله د بام د پاسه
دا ځو ورځې د کارغانو دورې شمیري
هلته لیرې یوکس ناست دی
خپل لستوني یې شکولي
خړوي لگیا دی ډنډ زموږ د وینو
طلایي کبان یې ډېردي نښه کړي

*****

عسکر سر د خپل توپک په شپلی ایښی
د خپل زوی د ناکامی پارچه یې سترگو کې تاویږي
د میرمنې د دوا نسخه یې باد ترې پته کړې؟
باد په خپلو سویو کریغو یې
د مور زگیروي ورژباړي
مورېې بیا په جای نماز ده
په دعا، دعا خوب وړي

*****

عسکرخوب کې
جنازه بیا د کوترو ولمانځله
یوغټ ځاځکي یې له سترگو نه راورغړېد او مات شو
د توپک تورې شپیلی باندې دمه شو
شیبه نه وه لا وتلې عسکر ورو په ځنگ راورغښت
له ټټره یې د وینو لارې، لارې لیکې راغلې
یوځو کرښې یې پر ځمکه لیکه، لیکه راوکښلې

تورې شپې يې له حيا په خپل تيکري کې

دغه کربښې کړې راټولې .

*****

دادی ډيرکلونه تير شول

يوې دنګې ښايسته لوړې ماڼی کې

چی لاهم د دې عسکر په نوم جامونه پورته کېږي

هيچا هم له بله ونه کړه پوښتنه:

چې هغه شپه عسکر څه پر زمکه وکښل؟

دا د نورمحمد لاهو د کلام هغه وروستی ببلګه ده چې د ۲۰۲۳ ام کال د سپتمبر پر لسمه نېټه خپور شو او ما هم د ده د کلام د وروستی نمونې په ډول دلته راواخيست:

د ځپو وحشي وير

بيرې !

زه نور ستړې شوی يم سفر نه

لکه وچه، ژيړه پاڼه د يو باد ترخه لمن کې .

نن مې ته بوځه کوم ځای ته چې دې زړه وي

زه نن نه غواړمه لار درته وښايم

*****

بيرې!

غواړم د دې تور توپان د سويو چيغو منځ کې

لکه بوره د مړه زوی سرته له ډيرې ژړا وروسته شم بيهوشه

د ځپو له دې تک سپين او له وحشي وير سره يو ځای

همدا هسې بې پروا په مخه درومه

نن له مانه د چا پته

او د کور لاره مه غواړه!

*****

اې د سيند د غاړې بوټيه !

زموږ دواړو تقدير يو دی

زما ستړې ـ ستړې متې

ستا د شنو لاسو په څير

د اوبو وړيو په چيغارو زخمي کيږي

زه او ته د مرستې نه يو

غبرګ لاسونه مو ماتيږي

که له مينې ځخه تښتو

زندگي بې مانا کیږي
نو بیړۍ!
دا د سیند د غاړې بوټي هم راواخله

*****

نو بیړۍ !
ستړې شوې یم سفر نه
غواړم خپل جسم ته ستون شم
تیاره راوله اې خدایه
لمر مې ګوتو کې د زخم غوندې درد کا
رڼاګانې مې پښو لاندې ماتیږي

پای

www.dawatmedia24.com